

ZAHTEVE ZA SEMENSKI POSEVEK ŽIT

1 Zahteve za sorte žit, razen hibridne sorte

1.1 Izolacija

Semenski posevek kanarske čužke (*Phalaris canariensis*), rži (*Secale cereale*) razen hibridnih sort in večinoma tujeprašne sorte tritikale (*x Triticosecale*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno seme 300 metrov,
- certificirano seme 250 metrov.

Semenski posevek samoprašnih sort tritikale mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno seme 50 metrov,
- certificirano seme 20 metrov.

Semenski posevek vseh vrst sirka vključno s križanci (*Sorghum* spp.) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev in še posebej od rastlin divjega sirka (*Sorghum halepense*) oddaljen najmanj:

- osnovno in certificirano seme 300 metrov.

Semenski posevek navadne ajde (*Fagopyrum esculentum*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 300 metrov.

Semenski posevek koruze (*Zea mays*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 200 metrov.

Zgoraj navedene oddaljenosti se lahko zmanjšajo, če obstaja druga vrsta zaščite pred nezaželenim oprашevanjem.

1.2 Sortna čistost

Največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, pri semenskem posevku kanarske čužke (*Phalaris canariensis*), rži (*Secale cereale*) in tritikale (*x Triticosecale*) ne sme presegati:

- 1 rastline na 30 m² v posevku namenjenem pridelavi osnovnega semena,
- 1 rastline na 10 m² v posevku namenjenem pridelavi certificiranega semena.

Največje dovoljeno število rastlin, ki so očitno divji riž ali rastline z rdečim zrnjem, pri semenskem posevku riža (*Oryza sativa*) ne sme presegati:

- 0 rastlin v posevku namenjenem pridelavi osnovnega semena,
- 1 rastline na 50 m² v posevku namenjenem pridelavi certificiranega semena.

2 Zahteve za hibridne sorte

2.1 Izolacija

Posevki namenjeni pridelavi certificiranega semena hibridnih sort navadnega ovsa (*Avena sativa*), navadnega ječmena (*Hordeum vulgare*), navadne pšenice (*Triticum aestivum*), trde pšenice (*Triticum durum*), sevke (*Triticum spelta*) in samoprašne sorte tritikale (*x Triticosecale*), morajo biti oddaljeni od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev:

- ženska starševska komponenta mora biti oddaljena najmanj 25 m od drugih sort iste vrste, razen moške starševske komponente,
- razdalja se lahko zmanjša, če obstaja druga vrsta zaščite pred nezaželenim opraševanjem.

Semenski posevki za pridelovanje starševskih komponent osnovnega semena in certificiranega semena hibridne rži (*Triticum secale*) morajo biti v vsaki fazi pridelavi izolirani od vira cvetnega prahu, ki bi lahko kontaminiral semenski posevek. Najmanjše izolacijske razdalje so naslednje:

- za pridelavo osnovnega semena
 - pri uporabi moške sterilnosti 1.000 m,
 - brez uporabe moške sterilnosti 600 m,
- za pridelavo certificiranega semena 500 m.

Semenski posevek kornjače (*Zea mays*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprašitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 200 metrov.

Zgoraj navedene oddaljenosti se lahko zmanjšajo, če obstaja druga vrsta zaščite pred nezaželenim opraševanjem.

2.2 Sortna čistost in sortna pristnost

2.2.1 Semenski posevek navadnega ovsu, navadnega ječmena, navadne pšenice, trde pšenice, sevke in samoprašne sorte tritikale mora biti zadosti sortno pristen in sortno čist kar se tiče lastnosti komponent.

Kadar je seme pridelano s pomočjo CHA, mora semenski posevek ustrezati naslednjim zahtevam:

- a) najmanjša sortna pristnost in čistost mora biti
 - pri navadnem ovsu, navadnem ječmenu, navadni pšenici, trdi pšenici in sevki 99,7 %,
 - pri samoprašni sorti tritikale 99,0 %;
- b) najmanjša stopnja hibridizacije mora biti 95%.

Kadar je bil delež hibridnosti določen v predhodni kontroli pred potrjevanjem semena, določanje deleža hibridnosti med poljskim pregledom ni potrebno.

2.2.2 Hibridna rž

Semenski posevek hibridne rži mora biti zadosti sortno pristen in sortno čist kar se tiče lastnosti komponent, vključno z moško sterilnostjo.

Semenski posevek mora izpolnjevati naslednje zahteve:

- a) največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo starševski komponenti, ne sme presegati:
 - 1 rastline na 30 m² v posevku namenjenem pridelavi osnovnega semena in
 - 1 rastline na 10 m² v posevku namenjenem pridelavi certificiranega semena, ta zahteva velja samo za žensko starševsko komponento;
- b) kadar se pri pridelavi osnovnega semena uporablja moška sterilnost, mora biti stopnja moške sterilnosti vsaj 98 %.

Potrjeno seme se prideluje v mešanem posevku ženske starševske komponente, ki je moško sterilna z moško komponento, ki obnavlja moško fertilitet.

Pri uradni potrditvi semenskega posevka za pridelavo certificiranega semena hibridne rži je treba upoštevati rezultate naknadne kontrole osnovnega semena. Seme se uradno potrdi samo, če se v naknadni kontroli ugotovi, da osnovno seme izpolnjuje predpisane zahteve glede sorte pristnosti in čistosti.

2.2.3 Koruza in sirek

Kadar se za pridelavo certificiranega semena hibridne sorte uporablja moško sterilna ženska starševska komponenta in moška starševska komponenta, ki ne obnavlja moške fertilitnosti, mora biti seme pridelano:

- z mešanjem semena iz partije semena pridelane z uporabo moško sterilne in druge partije semena z uporabo moško fertile starševske komponente. Razmerje semena moško sterilne in moško fertile komponente ne sme presegati razmerja 2 : 1,
- s sejanjem moško sterilne ženske starševske komponente in moško fertile ženske starševske komponente v razmerju primernem za posamezno sorto.

2.2.3.1 Koruza

Delež rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, samooplodni liniji ali starševski komponenti ne sme presegati:

1. pri pridelavi osnovnega semena:

- samooplodne linije 0,1 %,
- dvolinijskega hibrida, vsaka komponenta 0,1 %,
- tujeprašne sorte 0,5%;

2. pri pridelavi certificiranega semena:

a) hibridne starševske komponente:

- samooplodna linija 0,2 %,
- dvolinijski hibrid 0,2 %,
- tujeprašna sorta 1,0 %,

b) tujeprašna sorta

1,0 %.

Semenski posevek za pridelavo osnovnega semena starševskih linij mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) kadar je pri ženski starševski komponenti prisotno več kot 5% receptivne svile delež ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah ne sme presegati:

- 0,5 % pri katerem koli poljskem pregledu in
- 1 % skupaj pri vseh poljskih pregledih.

Semenski posevek za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) moške starševske rastline morajo v času cvetenja ženskih starševskih rastlin prašiti dovolj cvetnega prahu,

b) ustrezno je treba odstraniti metlice pri ženskih starševskih rastlinah (emasulation),

c) kadar je pri ženski starševski komponenti prisotno več kot 5% receptivne svile delež ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah ne sme presegati:

- 1 % pri katerem koli poljskem pregledu in
- 2 % skupaj pri vseh poljskih pregledih.

Rastline ki prašijo cvetni prah so tiste, pri katerih so na več kot 50 mm centralne veje metlic ali stranskih vejah metlice na zalistnikih, prisotni odprti prašniki, ki prašijo cvetni prah.

2.2.3.2 Sirek

Delež rastlin iz drugih vrst sirka, kot je semenski posevek ali rastlin, ki očitno ne pripadajo samooplodni liniji ali starševski komponenti ne sme presegati:

a) pri pridelavi osnovnega semena

- ob cvetenju in ob zrelosti 0,1 %;

b) pri pridelavi certificiranega semena:

- pri rastlinah moške starševske komponente ki prašijo cvetni prah, ko imajo rastline ženske starševske komponente receptivno svilo 0,1 %,
- pri rastlinah ženske starševske komponente ob cvetenju 0,3% in ob zrelosti 0,1 %.

Semenski posevek za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) moške starševske rastline morajo v času cvetenja ženskih starševskih rastlin prašiti dovolj cvetnega prahu,

b) kadar imajo rastline ženske starševske komponente receptivno svilo, delež ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah ne sme presegati 0,1 %.

V posevkih namenjenih za pridelavo certificiranega semena je minimalna čistost sorte ženskih starševskih rastlin 99.7%.

V posevkih namenjenih pridelavi samoprašne ali sintetične sorte sirka največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, ne sme presegati:

- ene rastline na 30 m² v posevku osnovnega semena in
- ene rastline na 10 m² v posevku certificiranega semena.

3 Poljski pregledi

Pri semenskih posevkih za pridelavo starševskih sort ali starševskih linij namenjenih za pridelavo hibridnih sort z uporabo CHA so poljski pregledi enaki kot pri navadnih sortah žit.

Pri semenskih posevkih za pridelavo osnovnega semena hibridnih sort z uporabo CMS, je treba opraviti preglede ženske sterilne linije, moške starševske komponente moško sterilnega dvolinijskega hibrida, vzdrževalčeve linije in moške linije za obnovo fertilitnosti.

Pri semenskih posevkih za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora biti opravljen vsaj en pregled po klasitvi obeh komponent, da se preveri ali so bile izpolnjene vse tehnične zahteve za pridelovanje hibridne sorte iz dogovora z organom za potrjevanje.

Kadar se v pridelavi hibridnih sort uporablja moška sterilnost, mora biti raven sterilnosti moško sterilne komponente najmanj 98%, da je sploh lahko predmet potrjevanja.

Pri semenskih posevkih za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort z uporabo CHA lahko organ za potrjevanje zahteva tudi drugi pregled v času, ko je zrnje dovolj zrelo, da se ugotovi raven moške sterilnosti ženske starševske komponente oziroma hibridnosti semena.

Pri drugem pregledu organ za potrjevanje ugotavlja delež sterilnosti ali delež hibridnosti.

Samo posevki, ki dosežejo standard za hibridnost 95% so lahko predmet potrjevanja in drugih preizkusov, ki jih zahteva organ za potrjevanje. Izjemoma lahko organ za potrjevanje, v primeru izolacijske razdalje najmanj 100 m, sprejme delež hibridnosti ugotovljen na polju kot delež sortne čistosti hibrida, če ocenjena stopnja ni manjša od 90%.